

11. Sirico R. A. Sussidiarietà, società e diritti. Comprensione ed applicazione. // Il principio di sussidiarietà: la difesa della persona umana. A cura di R. Sirico e D. Antiseri. Traduzione di F. Felice. Roma, Italia: Grand Rapids, 2003. – Pp.7-42.

*Харитонюк Оріся Леонідівна,
аспірантка кафедри політології та державного управління
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*

РОЗРОБКА СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ПРОТИДІЯ ПОПУЛІЗМУ

В Україні, як і в інших країнах, активно запроваджується стратегічний підхід до планування сталого територіального розвитку. Це пов'язано з перевагами даного методу для всіх основних учасників цього процесу. Нині суттєво видозмінюються функції, що реалізуються під час планувального процесу, зазнає змін сама роль планування у системі місцевого управління. Воно все більше стає інструментом підвищення конкурентоспроможності територій і регіонів, засобом згуртування різних суб'єктів територіального розвитку навколо нових цінностей і довгострокових пріоритетів. Така активізація планувальної діяльності, з одного боку, є закономірним етапом розвитку регіонів та окремих територій, з іншого — намаганням регіонів знайти адекватні інструменти, які б допомагали відповісти на виклики сучасного глобалізованого світу, коли істотно пришвидшуються різноманітні зміни, в тому числі політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні. У сучасному розумінні слово «стратегія» трактується як основні шляхи, практичні кроки і механізми втілення ідеї чи теорії у життя. Отже, коли ми говоримо про стратегію розвитку територіальної громади, маємо на увазі чітко визначені мету і цілі розвитку, а також необхідні засоби для досягнення цих цілей. Іншими словами, «стратегія» — це обґрунтований вибір напряму розвитку адміністративно-територіальної одиниці, а також прийняття необхідних рішень відповідним органом місцевого самоврядування [1].

Саме у зв'язку із впровадженням децентралізаційної реформи в Україні, питання розробки стратегій розвитку територіальних громад набуває неабиякої актуальності.

Успішними стають ті регіони та громади, які вдало розвивають власну внутрішню спроможність та поліпшують ті внутрішні умови і використовують ті зовнішні фактори, що впливають на інвестиції та

підтримують їх. А це означає, що успішними є регіони, що мають стратегії власного розвитку [2, с. 13].

Стратегічне планування – це системна технологія обґрунтування та ухвалення найважливіших рішень щодо місцевого розвитку, визначення бажаного майбутнього стану території та способу його досягнення, що базується на ситуаційному аналізі зовнішнього оточення території та її внутрішнього потенціалу і полягає у формуванні узгоджених з територіальною громадою дій, на реалізації яких концентруються зусилля, ресурси основних суб'єктів місцевого розвитку [3, с.5].

Влада на місцевому рівні сьогодні має справу зі складними та загрозливими проблемами: надзвичайні економічні складнощі, нерозвинута інфраструктура; відсутність почуття безпеки у людей та регіональна нерівність; безробіття, втрата самоповаги та соціальне виключення, брак водних ресурсів та їх забруднення, деградація ґрунтів, забруднення повітря, незадовільні засоби утилізації твердих, небезпечних та токсичних відходів, обмежений доступ до безпечних джерел енергії тощо. Саме тому головним завданням стратегічного планування є забезпечення сталого розвитку територій, основними принципами якого є:

- орієнтація на потреби та інтереси людей;
- консенсус щодо довготермінової мети (бачення) розвитку території;
- усебічність та цілісність;
- спрямованість на чіткі бюджетні пріоритети;
- проведення комплексного аналізу стану розвитку територіальної громади;
- обов'язковість моніторингу та оцінювання;
- наявність відповідальності та лідерства на місцевому рівні;
- наявність впливової провідної установи та висока готовність органів влади дотримуватись зобов'язань;
- розбудова механізмів і стратегій;
- активна й ефективна участь;
- зв'язок між національним та місцевим рівнями [3, с.6].

У минулому чимало стратегій було укладено під зовнішнім тиском чи на вимогу міжнародних агенцій з розвитку. Проте для життєздатності стратегій вкрай важливо, щоб територіальні громади самі ініціювали їх розробку і впровадження [2, с. 19].

У країнах Європи не може навіть бути розмов про реалізацію проектів муніципалітетів без наявності стратегічного документа та чіткої відповідності проекту стратегії. Уже зараз ми можемо зазначити,

що відсутність стратегії може виступати певним фактором, що стримує розвиток громади. Це пояснюється тим, що багато з донорів, перш ніж надати фінансовий ресурс для реалізації проекту громади, мають упевнитися, що це відповідає пріоритетам розвитку території, визначеним стратегічними документами. І що їх допомога буде дійсно корисною і матиме сталий результат. Потенційних донорів цікавить як сама наявність такого документа, так й його зміст [4].

Основна перевага громад, які мають стратегію розвитку – вони знають чого хочуть досягнути, які потрібні ресурси, що для цього треба робити, коли і якими силами. Але, звичайно ж, наявність стратегії розвитку громади, яка просто існує на папері, не створює жодних переваг, якщо не працювати над її реалізацією [4].

Стратегія – це довготривалий план на 5–10 років, як має розвиватися громада у всіх сферах своєї діяльності. І цей план не залежить від того, хто керівник, яка політична влада в державі і як змінилися депутати. Тоді кожний новий голова, який займає цю посаду, продовжує виконувати цей план, щоб досягнути певних результатів. Завдання полягає в тому, щоб зміни в селах залежали не тільки від особи одного керівника, від того, наскільки він харизматичний і наскільки хоче все змінити. Потрібно, щоб завдяки виконанню цього стратегічного плану громада постійно рухалася в напрямі свого розвитку. Стратегія дає змогу координувати дії, обирати напрями роботи, проводити моніторинг діяльності [5].

Разом із тим самі по собі навіть якісно розроблені стратегії розвитку об'єднаних територіальних громад ще не забезпечують громадам автоматичного переходу на новий щабель їх розвитку. Для успішної реалізації таких стратегій необхідне грамотне, професійне стратегічне управління, яке можливе за умов наявності аналітичних здібностей, стратегічних та проектних компетентностей саме в управлінців – службовців органів місцевого самоврядування, і підкріплюється відповідним методико-технологічним, організаційно-інституційним та ресурсним забезпеченням [6, с.56].

Розробка стратегій розвитку об'єднаних територіальних громад дає можливість мешканцям бути незалежними від зміни політичної еліти. Ми спостерігаємо, як в Україні кожні 5 років змінюється політичний курс країни, в залежності від олігархічних настроїв (то у бік Європейського Союзу і НАТО, то у бік Росії). Тому саме стратегія розвитку як держави в цілому, так і окремих громад може бути саме тим документом, який буде протидіяти політичному популізму та пануванню олігархічних груп в Україні.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бриль М. Стратегія — основа становлення та розвитку ОТГ [Електронний ресурс] / Марина Бриль // МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2018/may/issue-5/article-36538.html>.

2. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/04_Strateg_Plan-PRN-5.pdf.

3. Берданова О. Стратегічне планування місцевого розвитку [Електронний ресурс] / О. Берданова, В. Володимир // Практичний посібник. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/04_Strateg_Plan-PRN-5.pdf.

4. Стратегія розвитку громади – не просто документ з цифрами, це визначення майбутнього, до якого прагне громада [Електронний ресурс] // УКРІНФОРМ. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2688468-ksenia-bozkova-radnik-z-regionalnogo-rozvitku-zaporizkogo-crms.html>.

5. Пальчук В. Стратегія розвитку ОТГ як путівник спроможності громад [Електронний ресурс] / В. Пальчук. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3995:rozrobka-strategiji-yak-chinnik-pravilnogo-rozvitku-otg&catid=8&Itemid=350.

6. Чикаренко І. А. Досвід стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад / І. А. Чикаренко, О. О. Чикаренко, А. С. Ушакова. // Аспекти публічного правління, Дніпропетровський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://aspects.org.ua> > journal > article > download.

Шинкарьов Андрій Миколайович, магістр державного управління, аспірант НАДУ при Президентіві України,

Андрійчук Юрій Миколайович, магістр державного управління, здобувач НАДУ при Президентіві України

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ПРЕФЕКТУРИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

В Україні почався активний процес обговорення змін у системі місцевої влади та змін в Конституції в частині децентралізації, зокрема